

Целият обществен продукт отива в последна сметка по три главни направления: една част възстановява изразходваните средства за производство, другата отива за потребление и третата част — за натрупване. Поради особения характер на материално-веществената форма на продукцията от създаване на трайни насаждения тя може да отиде само в две направления. Една част от нея да възстанови излезналите трайни насаждения вследствие амортизация и загуби и останалата част да отиде в прираст на трайните насаждения, т. е. в натрупване. При нормален ход на възпроизводство стойността на амортизацията на трайните насаждения трябва да се равнява средно на стойността на физически излезналите плодоносещи насаждения. Излезналите в повече плодоносещи, а също унищожените млади насаждения представляват загуба на обществен продукт. В такъв случай продукцията от създаването на трайни насаждения, ако се тръгне по разпределителния метод на изчисляване, трябва да бъде равна на сумата от амортизацията, прираста и загубите на трайни насаждения. Известно несъвпадение може да се получи само от това, че амортизацията се изчислява по първоначална, а не по възстановителна стойност, при което стойността на последната може да не се покрива със стойността на физически излизалите плодоносещи насаждения. Това обаче в случая не може да доведе до големи отклонения. Ето защо при изчисляване продукцията трябва да се търси балансова връзка и равенство между тези показатели — величината на продукцията от една страна и от друга — амортизацията на трайните насаждения, която се залага в материалните разходи, прираста на трайните насаждения, който се залага в баланса на оборотните и основни фондове и загубите. В това отношение при някои изчисления в миналото се допускаха известни логически несъобразности. Например за 1956 г. продукцията от създаване на трайни насаждения беше изчислена първоначално в размер на 202,620,000 лева текущи цени. Същевременно в материалните разходи като амортизация на трайни насаждения се сочеха 162,924,000 лева и прираст на трайни насаждения (основни и оборотни фондове) на 174,089,000 лева. Получаваше се така: произведена продукция на стойност 202,620,000 лева, а в разпределението налице се явява продукция в размер на 337,013,000 лева. Естествено това наложи допълнително да се уточняват и коригират данните. Опитът и в този случай показва, че горните показатели могат да бъдат вярно установени, когато се изчисляват не отделно, сами за себе си, а в тяхната балансова и логическа обвързаност.

Трайните насаждения представляват едно голямо народно богатство. Това наше богатство ежегодно расте и ще продължава да расте с големи темпове. В директивите на БКП по Третата петилетка се предвижда до 1962 г. площите на трайните насаждения да нараснат с 1,200,000 декара. Това означава, че ще продължава да расте с още по-големи темпове онази част от обществения труд, която се разходва за тяхното засаждане и отглеждане. А нуждите на нашето планово социалистическо стопанство изискват пълно и вярно статистическо обхващане и изчисляване на цялата продукция, която се създава в отраслите на материалното производство. Затова въпросите за характера и методологията на изчисляване продукцията от създаване на трайните насаждения заслужават сериозно внимание. В настоящата статия се опитахме да поставим някои от тези въпроси.